ئۇلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى



## ئىلىم - تېخنىك

1957 . 10 . 04 دە سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ سۈپۈتنىك - ئى (Sputnik-I) دەپ ئاتىغان جىسىم، ھاۋا بوشلۇقىدا ئۆز ئوقىدا ئايلىنىشى بىلەن، پۈتۈن دۇنيا ئاھالىتىگە بىر ھاياجانلىق دولقۇنى ئېچىگە كىردى.

ئامېرىكا خەلقىنىڭ بېسىمى بىلەن ئاپوللۇ (Apollo) پورگىرامىسى دەۋرىگە كىردى ۋە ئىنسانىنى ھەيران قالدۇرىدىغان بىر شەكىلدە تەرەققى قىلقان ئاستىرونومى تېخنىكىسى، بۈگۈن ئىنسان ئىدراكىنى ئويلاندۇرىدىغان مەرتىۋىلەرگە ئېرىشتى.

ھازىر يەرشارى ئەتراپىدا ۋە باشقا پىلانېتلار ئەتراپىدا يۈزلىگەن سۈنئىي ھەمراللار ئايلىنىپ تۇرماقتا.

ئېغىرلىقى ۋە ئۆزئوقى ئەتراپىغا قاراپ، ئۆزىگە خاس شەكىلدە ياسالغان بۇ سۈنئىي ھەمراللار ئىچىدە، ئەڭ كۆپ ئىشلىتىلگەنلىرى خەۋەرلىشىش، ھاۋارايىنى كۆزىتىش سۈنئىي ھەمراللىرىدۇر.

ئايروپىلانلارنىڭ ئۇرۇشلاردا ئىشلىتىلىشى بىلەن بىرلىكتە، ھاۋادىن سۈرەتكە ئېلىشمۇ موھىم بىر ھەربىي چارىگە ئايلاندى.

بىر دۆلەت، ئېغىر قوراللىرىنى بىر يەردىن يەنە بىر يەرگە يۆتكەۋاتامدۇ؟ بۇنىڭدىن، ھاۋا بولۇشلىقىدا سۈنئىي ھەمراسى بولغان دۆلەتلەر بۇ ھەرىكەتتىن 1 - 2 مىنۇتتىلا خەۋەر تاپالايدۇ. مانا شۇ تەخنىكىنىڭ يارىدىمى بىلەن قىتئەلەر ئارا باشقۇرۇلىدىغان بومبىلار ئىشلىتىلمەيدىغان ئەھۋالغا چۈشۈپ قالدى. چۈنكى، ئوت ئالغان بىر باشقۇرۇلىدىغان بومبا، ئەينى ۋاقىتتىكى ئۆزىدە قارشى تەرەپنىڭ كۆزۈتۈش ئىكرانلىرىدا كۆرۈلۈدۇ ۋە ئۇنى مۆلچەرلەپ بومبىنىڭ نىشالانغان يېرىگە ئۇلاشقىچە بولغان ۋاقىت ئىچىدە يوق قىلغىلى بولىدۇ.

كۆزۈتۈش سۈنئىي ھەمراللىرى، رەقىپ دۆلەتلەرنىڭ ھەر - خىل خەۋەرلىشىشىنى ئاڭلىيالايدىغان سۈنئىي ھەمرالاردۇر. ئاۋاز دولقۇللىرى تېخنىكىسى سۈنئىي ھەمرالار ئارقىلىق بىلىم ئالماشتۇرۇش ئىمكانى ئېچىگە كىرىشى بىلەن، ھاۋابوشلۇقىدىن كۆزۈتۈش ئارقىلىق بىلۇپلىش قېچىپ قۇتۇلالمايدىغان بىر ھالغا كەلدى.

بىرىنچى بولۇپ كىلاستىك تېخنىكىلەر بىلەن سىزىلغان خەرىتىلەر تۈزىتىلدى. شۇنىڭ بىلەن، ھەرجەھەتتىن توغرا بىر دۇنيا خەرىتىسى، پەقەتلا 1970 - يىللاردىلا بارلىققا كەلدى. ئارقىسىدىن، يەرىۋزىنى قاپلىغان سۇ، ئوسۇملۇكلەر، ئولتۇراقلاشقان يەرلەر، سانائەت بازىلىرى ۋە باشقا يەر ۋە جايلارنى كۆزۈتۈپ مۇقىملاشتۇرۇش ئېلىپ بېرىلدى. بۈگۈن دۇنيا يۈزىدىكى 50x50 سانتى مېتىر يەرنى كۆرەلەيدىغان يۆكسەك قابىلىيەتلىك سۈنئىي ھەمرالار بارلىققا كەلدى.

ئابدۇلجېلىل قارقاش